

Un genere e due nuove specie
di **Calotermitidi (Insecta Isoptera)**
dell'Eritrea (Africa Or)..

Essendo già state nominate due specie di Calotermitidi, da me raccolte nell'Eritrea, nella memoria del Prof. B. Grassi « Flagellati viventi nei Termiti (1) » e in quella mia sui Termitofili (2) credo opportuno pubblicarne la descrizione prima di terminare lo studio di tutti gli altri Termiti dell'Eritrea, che ora ho dovuto interrompere.

GEN. **Epicalotermes** nov.

(Fig I.).

Femina (regina). Caput aliquantum longius quam latius, oculis bene evolutis, ocellis sat magnis oculos tangentibus, antennis articulis ?(in exemplo typico maxima pro parte abruptis), mandibulis vide fig. I, 3-4.

Pronotum quam caput cum oculis vix latius, antice et postice parum sinuatum; mesonotum postice latum parum sinuatum, metanotum etiam postice latum aliquantum sinuatum. Squama alae anticae (Fig. I, 5) magna quam eadem alae posticae magis quam duplo longior est.

Pedes sat longi, tibiarum spinis apicalibus 3, 3, 3, tarsis 4-articulatis, praetarsi empodio minimo.

Abdomen cercis brevioribus uniarticulatis, conicis.

Miles. Caput parum longius quam latius parum altum, supra subplanum, circa antennarum foramen tubuli instar aliquantum productum, labro transverso subrectangulari, duplo latoire quam

(1) Memorie R. Accad. Lincei (5) XII (1917), Fase. VIII.

(2) Boll. Lab. Zool. Se. Agr. Portici XII (1918), p. 288.

longiore, medio rotundatim parum producto, oculis atris, haud prominentibus, antennis 11-articulatis, articulo tertio longiore, mandibulam rubustis, quam caput aliquantum brevioribus, bene

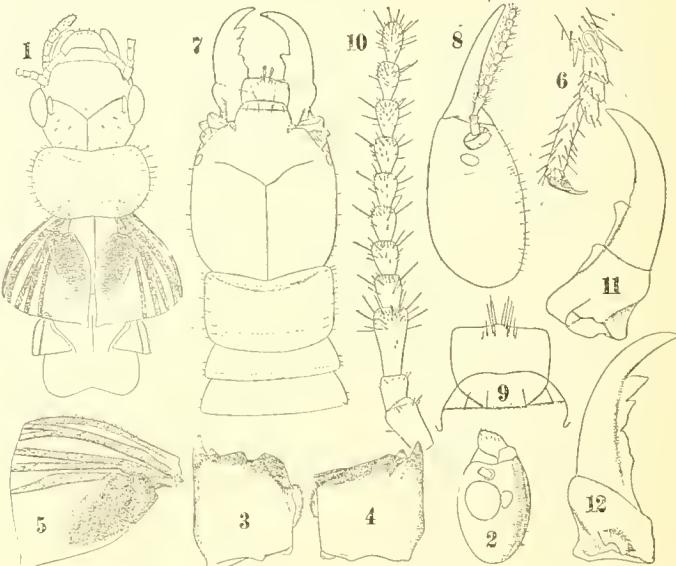

Fig. I.

Epicalotermes aethiopicus: 1. feminae caput et thorax prona; 2. ejusdem caput lateraliter inspectum; 3-4. ejusdem mandibulae; 5. feminae alae anterioris squama basalis; 6. ejusdem pes tertii paris a tibiae apice; 7. militis caput et thorax prona; 8. ejusdem caput lateraliter inspectum; 9. ejusdem labrum cum clypeo; 10. ejusdem antenna; 11-12. ejusdem mandibulae supinae.

arcuatis, acutis, antrorsum et parum sursum vergentibus, parte basali quam distalis latiore ita ut inter ambas externe angulus plus minusve obtusus manifestus sit, dentibus robustioribus secundum familiae dispositionem typicam distributis.

Pronotum fere duplo latius quam longius, quam caput parum minus latum antice angulatum aliquantum sinuatum et sursum parum vergens, postice perlate rotundatum. Pedes sat breves, robusti, tibiarum spinis apicalibus 3, 3, 3, praetarsi empodio minimo. Stili sat breves.

Cerci breviores, uniarticulati.

Larva operaria (long. mm 7,5). Caput vix latius quam longius, antennis 12-articulatis mandibulis eisdem adulorum similibus.

Pronotum parum magis quam duplo latius quam longius, quam caput parum latius. Pedes robusti, tibiarum spinis apicalibus 3, 3, 3, empodio minimo. Cerci et stili eisdem militum similes.

Typus: *Epicalotermes aethiopicus* sp. n.

Habitat. In *Acaciae* sp. ramis emortuis.

Observatio. Genus hoc ad *Proneotermes* Holmgr. militis forma proximum est, sed ejusdem capite minus altum, mandibulis magis arcuatis, dentibus majoribus et praesertim labri brevitate, latitudine et forma transverse subrectangulari distinctum est.

***Epicalotermes aethiopicus* sp. n.**

(Fig. 1).

Regina. Corpus supra fulvescens subtus fulvo isabellinum, membranis avellaneis, oculis nigris. Caput c. $\frac{1}{4}$ longius quam inter oculos latius, oculis bene convexis, ocellis oculos tangentibus, antennis in exemplo typico haud integris, articulo tertio antennae alterae quam secundus aliquantum longiore, articulo eodem antennae alterae secundum longitudine aequante.

Pronotum quam caput cum oculis vix latius antice et postice parum sinuatum, lateribus late rotundatis.

Long. corp. mm. 8, long. capitinis 1,40, ejusdem lat. (inter oculos) 1,35, long. tibiae III 1,28.

Larva operaria. Corpus stramineum abdome cibi contenti causa avellaneo oculis atris. Caput vix latius quam longius, antennis 12-articulatis, articulo tertio quam secundum fere $\frac{1}{3}$ breviore et quam quartus duplo longiore mandibulis vide fig. I, 3-4.

Pronotum magis quam duplo latius quam longius, quam caput parum latius, antice parum sinuatum, lateribus late rotundatis.

Long. corp. mm 7,5; long. capitinis 1,35, ejusdem lat. 1,40, long. antennarum 1,05 tibiae III 0,90.

Miles. Corpus luride stramineum vel cremeum abdome cibi contenti causa plus minusve avellaneo, capite ochraceo-ferrugineo, antice ferrugineo vel fulvo-ferrugineo mandibulis, praeter partem basalem, fulvo-ferrugineis.

Caput lateribus subparallelis angulis posticis late rotundatis, parum (c. $\frac{2}{11}$) longius quam latius, modice altum, suturis vix signatis, dimidia parte distali media gradatim parum magis depressa et lateraliter circa antennarum foramen tubuli instar aliquantum producta, labro duplo latiore quam longiore transverse subrectangulari, antice medio rotundatim parum producto; antennae 11-articulatae, articulo tertio pistilliformi quam secundus duplo, vel parum magis quam duplo, longiore, articulo quarto secundum

longitudine aequante; mandibulæ capitis latitudinem subaequantes, dentibus vide fig. I, 7 et 11–12.

Abdomen urotergitis setis minimis posticis et urotergitis 7–9 etiam setis 2 + 2 brevibus instructis, urosternitis setis paucis brevissimis et nonnullis brevibus posticis instructis.

Long. corp. mm 8, long. capitis 2.34, ejusdem lat. 1.75, long. mandibularum 1.70, antennarum 1.74, tibiae III 1.10.

Habitat. Erythraea: Mayabal (c. 8 Klm. a Nefasit remota) in ramo exsiccatō *Acaciae* (sp.?).

Neotermites erythraeus sp. n.

(Fig. II).

Regina. Corpus supra fulvo-ferrugineum, subtus parum pallidius. Caput fere $\frac{1}{3}$ longius quam inter oculos latius, suturis subtilioribus manifestis, oculis modice prominentibus, ocellis magnis oculos tangentibus, antennis haud integris, articulo secundo quam tertius $\frac{1}{3}$ longiore, articulo tertio quam quartus paullum longiore.

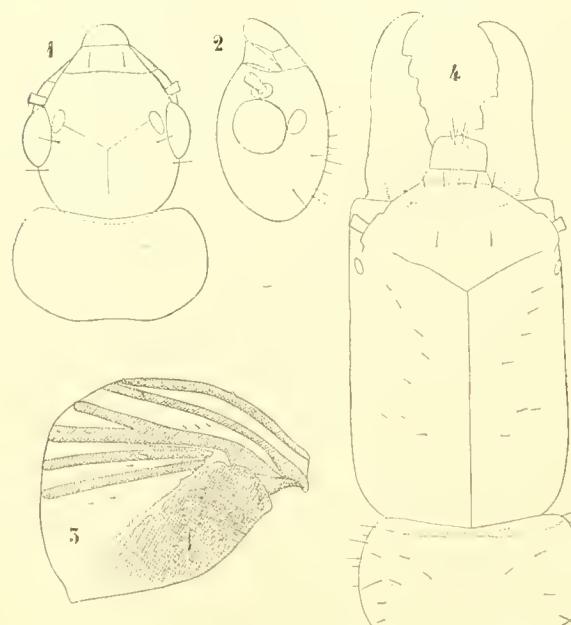

Fig. II.

Neotermites erythraeus: 1. feminae caput et pronotum prona; 2. caput lateraliiter inspectum; 3. alae anterioris squama; 4. militis caput et pronotum prona.

alae anticae parum longior quam postice latior.

Pedes robusti, spinis consuetis, empodio sat longo.

Abdomen urotergitis et urosternitis setis paucis posticis, bi-

Pronotum quam caput cum oculis aliquantum (c. $\frac{1}{8}$) latius, antice parum, postice minus sinuatum, lateribus late roduntatis, meso- et metanotum postice lata recte truncata. Squama

seriatis sat longis et setis minimis sat numerosis instructis, cercis brevissimis, conicis.

Long. corp. mm 11, long. capitis 1,95, ejusdem lat. (inter oculos) 1,43, long. tibiae III 1,45.

Larva operaria. Corpus cremeum abdome cibi contenti causa avellaneo. Caput subaeque longum atque latum, oculis cremeis, antennis 14-articulatis, articulo tertio secundum longitudine aequante et divisionem vel divisiones duas obsoletas monstrante, quam quartus magis quam duplo longiore.

Pronotum vix magis quam duplo latius quam longius, quam caput paullum latius, antice vix sinuatum postice subrecte truncatum. lateribus late rotundatis. Pedes robusti empodio breviore.

Abdomen parum setosum stilis brevibus, cercis brevioribus.

Long. corp. mm 7, lat. capitis 1,95, long. antennarum 1,70, tibiae III 1,30.

Miles. Corpus luride cremeum, capite ferrugineo, antice ferrugineo testaceo, mandibularum parte basali testacea, cetero nigro.

Caput c. $\frac{1}{3}$ longius quam latius lateribus parallelis, altum et supra bene convexum, circa antennarum foramen vix productum, oculis parvis elongato-ovalibus stramineis, labro c. $\frac{1}{4}$ latiore quam longiore angulis anticis late rotundatis, medio rotundatim parum producto, antennis 16-articulatis, articulo tertio quam secundus vix longiore et quam quartus fere $\frac{1}{3}$ longiore, mandibulis robustis parte apicali tantum aliquantum arcuata, dentibus typicis robustis et sat longis.

Pronotum parum magis quam duplo latius quam longius, quam caput vix latius antice parum sinuatum, postice subrecte truncatum, lateribus perlate rotundatis.

Pedes et abdomen eisdem larvarum operariarum similia.

Long. corp. mm 12, long. capitis 3,8, ejusdem lat. 2,5, long. mandibularum 2,2, antennarum 3, tibiae III 1,70.

Exemplum unum aliquantum minus est: long. corp. mm 11, long. capitis 3, ejusdem lat. 2,2, long. mandibularum 2.

Habitat. Erythraea: Nefasit, in plantae ignotae rami ligno emortuo.

Observatio. Species haec ad *Neotermes* (sub *Calotermes*) *meruenensis* (Sjöst.) proxima est, sed militum capite comparative minus lato et antennis 16-articulatis distincta est.